

Yhteiskunnan ekologinen jälleenrakennus

Paavo Järvensivu, KTT
BIOS-tutkimusyksikkö

*Talous- ja ilmastopolitiikka vaalikaudella 2019–2023
-seminaari 22.11.2018*

Tulevaisuutta määrittävät murrokset

- Kaksi yhtä aikaa toteutuvaa murrosta:
 - A) yhteiskunnan järjestelmätason muutos Pariisin ilmastopöytäkirjan mukaisesti: hiilipäästöjen vähennys ja hiilinielujen lisääminen (hillintä)
 - B) lisääntyvät ympäristömuutokset, jotka heikentävät ruoantuotantoa sekä aiheuttavat sään ääri-ilmiöitä ja pakolaisuutta (sopeutuminen)
- Ilmastonmuutos ja muut ympäristömuutokset etenevät joka tapauksessa
 - *Kuinka pahasti* – riippuu siitä kuinka hyvin talous- ja ilmastopolitiikassa onnistutaan kansallisesti ja kansainvälisesti

Ekologinen jälleenrakennus

- Elämme fossiilitalouden raunioissa. On rakennettava uudelleen asumisen, liikkumisen, ruoan ja energiantuotannon infrastruktuuri ja käytännöt, jotta pääsemme eroon fossiilisten polttoaineiden massiivisesta käytöstä.
- Tarvittava yhteiskunnan muutos on verrattavissa toisen maailmansodan jälkeiseen jälleenrakennukseen, jossa rakennettiin paitsi uusi fyysinen infrastruktuuri myös hyvinvointivaltion instituutiot.
- Julkisvallalla keskeinen rooli kollektiivisen vision luoja ja toiminnan koordinoijana ja rahoittajana.

Ekologinen jälleenrakennus

- Kollektiivisen vision tarkoitus on luoda näkyvyyttä tulevaisuuteen ja saattaa eri toimijat samalle aaltopituudelle. Vision täytyy perustua kokonaisvaltaiseen monitieteiseen näkemykseen. Sen täytyy luoda kehystys koko poliittiselle kentälle.
 - Sodan jälkeinen jälleenrakennus ei perustunut kapeaan talousajatteluun vaan siihen yhdistyi näkemys geopolitiikasta, kansan materiaalisista ja henkisistä resursseista, luokkadynameikasta, ja niin edelleen.
 - Taloutta ei nähty rajoitteena tai tavoitteenasettajana vaan välineenä tarvittavien konkreettisten uudistusten tekemiseksi.
 - Tällainen laajempi tarkastelu on myös nyt välttämätöntä. Uutena ja erittäin haastavana tekijänä on globaalit ekologiset reunaehdot.

Sami Yläoutinen

@SYlaoutinen

Seuraa

Hallituksen ohjelman tulee perustua ajantasaiseen tilannekuvaan. Tämä ei synny ilman perusteellista asiantuntijatyötä. VM julkaisee helmikuun alussa raportin jonka tarkoituksena on luoda pohjaa keskustelulle seuraavan vaalikauden valinnoista.

[@VMuutiset](#)**VM julkaisee virkamiespuheenvuoron tulevan vaalikauden h...**

Kuluva vaalikausi lähenee loppuaan ja tulevan vaalikauden asetelmia koskeva pohdinta on alkanut – myös valtiovarainministeriössä. Osana tätä pohdintaa julkaisemme h...

[vm.fi](#)

23.33 - 4. marrask. 2018

4 uudelleentwiittausta 8 tykkäystä

Mitä pitää konkreettisesti saada aikaiseksi?

- Nettopäästöt alas mahdollisimman nopeasti ja nolnaan 2036 tienoilla (Ilmastopaneeli: globaalisti maksukyvyn mukaan).
- Luodaan nielupolitiikka, jonka myötä hiilinielut kasvavat – se on edullisin tapa nettopäästöjen laskemiseksi.
- Perutaan pääosa bioenergiasuunnitelmista. Ne eivät vähennä päästöjä, ovat kalliita, palvelevat vain osaa metsäsektorin toimijoista ja heikentävät kauppatasetta (bioenergia on kalliimpaa kuin kivihiili ja suuri osa tuotaisiin ulkomailta).
- Energiasektori. Investoidaan vahvasti olemassa oleviin vähähiilisiin ratkaisuihin, kuten tuulivoima ja lämpöpumput. Tarvittaessa jatketaan tehokkaiden kivihiili-CHP- ja ydinvoimalaitosten käyttöä, samalla kun suunnitellaan siirtymä niin, että se on kustannustehokas, toimintavarma ja laskee päästöjä oikeasti.

Mitä pitää konkreettisesti saada aikaiseksi?

- Metsäsektori. Ajojärjestykseksi hiilinielut, mekaaninen puuteollisuus, kuiduttava metsäteollisuus ja viimeisenä energiapuu.
- Liikennesektori. Kaupunkien sisällä oman auton tarpeen eliminointi. Julkisen ja jäljelle jäävän yksityisen liikenteen sähköistäminen.
- Ruokasektori. Maankäyttö hiilen lähteestä hiilinieluksi. Monipuolinen kotimainen ruoantuotanto, joka ei nojaa yksilajiviljelyyn. Turvemaiden metsittäminen ja muut päästöjä vähentävät toimenpiteet. Eläinperäisen ravinnon tuotannon vähentäminen.
- Kaikkiaan pidetään huolta, että energian- ja materiankulutus ei kasva. Kasvu mitätöisi tehostamistoimenpiteet. Teollisuuspolitiikka ei voi lähteä siitä, että globaali kulutus jatkaa kasvuaan nykytrendien mukaisesti. Nykyisten teollisuusrakenteiden ylläpitoa ei voi perustella sillä, että teollisuus vain siirtyisi muihin maihin.

Talouspoliittisia työkaluja

1. Tavoitteellinen innovaatiopolitiikka. Yritykset ja tutkimuslaitokset muodostavat ekologisen jälleenrakennuksen klustereita. *Esim. Helsingin seudun energiajärjestelmän uudistaminen: lämmitys ilman polttamista, järjestelmätasoa optimoiden.*
2. Julkiset investoinnit ja yritystuet. Suoria investointeja infraan. Taloudellisia kannustimia ratkaisuihin, jotka ovat järkeviä ilmastonäkökulmasta, mutta joissa on ilman julkista tukea liian pitkä takaisinmaksuaika. *Esim. investointeja sähköautojen latausinfraan, tukea keskitettyihin ja teollisuuden lämpöpumppuihin.*
3. Valtion työpaikkatakuu. Julkinen sektori tarjoaa aina ekologista jälleenrakennusta edistävän pitkäkestoisen, oikean työpaikan halukkaalle. Muodostaa käytännössä minimipalkan ja luo turvaa työmarkkinoille. *Esim. turvemaiden metsittäminen maaseudulla ja kiinteistöjen energia- ja jäteneuvonta kaupungeissa.*

Talouspoliittisia työkaluja

4. Alakohtainen siirtymäpolitiikka. Mallia Espanjasta, jossa hiilikaivokset suljetaan hallitusti yhteistyössä ay-liittojen kanssa, vetäjänä ekologisen transition ministeri. *Suomessa esim. turveala (Vapo): organisaatiomuutos ja työntekijöiden uudelleen koulutus tuulivoimakenttien rakennukseen, kenttien osaomistajiksi kunnat ja asukkaat.*
5. Hyväksytään kulutuksen vähentäminen. On hurjan ristiriitaista, jos samaan aikaan kannustetaan sekä vähentämään päästöjä että kuluttamaan ja tienaamaan enemmän. Kulutuksen tilalle enemmän aikaa. *Esim. lomalentojen sijaan rohkaistaan tutustumaan ja viettämään aikaa Helsingin saaristossa, joka avautuu uudella tavalla Helsingin merellisen strategian myötä.*

EU- ja globaali taso

- Koska hiilipäästöt on hinnoiteltu, markkinamekanismien tasapainon vuoksi myös hiilinielut on syytä hinnoitella. Esimerkiksi maanomistajille looginen tulokehikko ilmakehään päätyviin päästöihin nähden.
- Päästökauppaa tiukennettava. Samalla ennakoitava minkälaisia vaikutuksia suomalaiselle teollisuudelle aiheutuu kun hiilitonnin hinta nousee. Vaikka osallistumme eurooppalaiseen päästökauppaan, emme voi unohtaa ennakoivaa talous- ja ilmastopolitiikkaa kotimaassa. Valtion tehtävänä on silloittaa siirtymä vähähiilisyyteen.
- EU:n otettava käyttöön hiilitullit päästökauppa-alueensa ulkorajalla.

EU- ja globaali taso

- Euroalueella Euroopan keskuspankin rahoitettava investointeja ekologiseen jälleenrakennukseen.
 - Euroalueen sisällä eurot eivät voi loppua kesken muuten kuin poliittisesta päätöksestä. Ekologinen jälleenrakennus ei ole kiinni julkisen rahan niukkuudesta vaan tiedoista, taidoista, teknologiasta ja luonnonvaroista – sekä poliittisesta tahdosta ja näkemyksestä. Päästörajoituksilla ja verotuksella pidetään huoli siitä, että talous ei ylikuumennu investointiohjelman myötä.

Tulevaisuuskuvan luomista

- Ainoa uskottava pohja pitkäjänteiselle, myös elinkeinoelämän näkökulmasta ennustettavalle talouspolitiikalle on monitieteinen ilmastotiekartta, joka tarkastelee järjestelmätasoa.
- Tavoitteellinen innovaatiopolitiikka luo uusia alustoja, tuotteita ja palveluita, jotka vastaavat yhteiskunnan keskeisiin haasteisiin ja luovat synergiaa aloittelevien ja vakiintuneiden sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden välille.
- Avoimet, tulevaisuutta rakentavat työpaikat luovat yhteiskuntaan aivan uudenlaisen ilmapiirin: turvallisuuden tunne lisääntyy sekä omasta taloudellisesta tilanteesta että yhteiskunnan kokonaisuudesta.

Ota yhteyttä

Web: www.bios.fi
Email: contact@bios.fi
Twitter: [@biosresearch](https://twitter.com/biosresearch)